

Tản mạn về Bà Chúa Xứ Núi Sam

Cao Thám Hoa

- Minh oi.. oi..!
- Oi... oi...
- Đến ngày vía Bà Chúa Xứ Núi Sam mình cho em đi viếng Bà nghen mình!
- Mình phải nói là "Ông Chúa Xứ Núi Sam" mới đúng!
- Ngộ à nghen! Có ai đời gọi là "Ông Chúa Xứ Núi Sam" bao giờ mà mình nói vậy? Mình có tật ưa nói móc họng. Bà linh lắm đó nghe!
- Linh hay không thì hạ hồi phân giải. Có điều bức tượng Bà em nói là bức tượng ĐÀN ÔNG!

Phu nhân chu hai môi đỏ mọng như thoa son, ổng ẹo:

- Mình nói gì em cũng tin, duy có chuyện này em không tin à nhe.
- Tất nhiên "tin hay không thì tùy người đối diện". Không muốn nghe thì anh làm việc đây.

Bèn cười giả lả rồi vuốt ve:

- Muốn, muốn! Minh biết em thích mình kể chuyện mờ.
- Hi hi... Truyền thuyết về Bà Chúa Xứ Núi Sam thì có nhiều, nhưng nội dung không khác nhau mấy và đều mang màu sắc huyền bí. Và tất nhiên không tránh khỏi những tình tiết phi lý, thiếu tính khoa học.

Chuyện kể rằng, "khoảng 200 năm trước có một cô gái trong làng Vĩnh Tế bồng lên đồng, tự xưng là Bà Chúa Xứ về núi Sam sẽ cứu dân độ thế. Bà còn nói thêm là hiện nay tượng Bà đang ngự trên núi, yêu cầu dân làng lên núi thỉnh về để thờ phụng. Dân làng liền phái 40 chàng thanh niên lực lưỡng lên núi để khiêng tượng, nhưng cũng không thể xê dịch được pho tượng. Lúc đó, cô gái lại lên đồng và cho dân làng biết chỉ cần 9 cô gái đồng trinh (có chỗ nói 10,12) là có thể khiêng được. Quả thật linh nghiệm! Nhưng đến chân núi Sam, dây khiêng tượng bị đứt, thế là dân làng hiểu ý Bà mà cho lập miếu thờ Bà ở đây".

Pho tượng ở vị thế ngồi, cao 1m65, nặng khoảng 4 tấn mà chỉ cần 10 cô gái, tức mỗi cô phải cõng trên vai 400 kí mà băng qua đá núi cây rừng vẫn thấy nhẹ hều, không phải thần thoại là gì?

- Vậy chớ làm cách nào mà đem pho tượng xuống chân núi được?
- Chỉ có quân đội mới đủ nhân lực và trí lực làm chuyện này nổi thôi: đó là quan binh của Thoại Ngọc Hầu đại nhân. Nên nhớ rằng phu nhân của Thoại Ngọc Hầu là bà Châu Thị Tế, là người quyết thỉnh tượng Bà xuống núi.

Nhà văn Sơn Nam cho rằng tượng của Bà Chúa Xứ núi Sam là pho tượng Phật đàn ông của người Khmer. "Của người Khmer", kết luận này bị bác bỏ vì tượng tạc bằng loại đá "son" (đá xanh đen), vùng đất của vương quốc này không có. Theo khảo cổ học, Năm 1941, nhà khảo cổ học người Pháp là Louis Malleret, đến khảo sát và nghiên cứu về tượng Bà Chúa Xứ núi Sam và vùng lân cận, sau đó ông kết luận rằng:

"Tượng Bà Chúa Xứ núi Sam thuộc loại tượng nam thần Vishnu (một trong ba vị nam thần tối cao trong Bà-la-môn giáo), tạc dáng người nghĩ ngợi, quý phái, tượng được làm từ bằng đá son. Tượng có giá trị nghệ thuật

cao, được tạc vào khoảng cuối thế kỷ thứ VI và rất có thể đây một trong số hiện vật cổ của nền văn hóa Óc Eo"

Tuy nhiên, tìm hiểu từ các tài liệu và một số nhà nghiên cứu, thì truyền thuyết pho tượng có từ thời Óc Eo có lẽ là đoán mò, là sự kết gán mang tính cưỡng ép, bởi văn hóa Óc Eo được phát hiện ở vùng Thoại Sơn (An Giang), cách núi Sam không xa lắm. Các nhà khoa học sau khi nghiên cứu pho tượng này, đã khẳng định tượng làm bằng đá sa thạch, không có ở vùng Thất Sơn, cũng như khắp vùng Nam Bộ. Như vậy, pho tượng được đưa từ xa tới, hoặc đá được chuyển từ nơi khác đến để làm tượng."

Sách "Lịch sử khai phá vùng đất Châu Đốc 1757 - 1857" của tác giả Trần Văn Dũng, khẳng định: Tượng Bà Chúa Xứ là tượng nam, ngồi ở tư thế vương giả. Phần đầu của tượng không phải nguyên gốc, mà là được làm sau bằng loại đá không giống thân tượng.

- Theo mình, pho tượng cũng là nam thần?
- Anh không biết nhiều về khảo cổ, nhưng nhìn bức tượng thì chắc chắn không là tượng nữ được: nữ nào mà tay chân ô dề, kịch cộm như vậy! Bụng thì to như "bụng bia"; ngực thì lép xẹp còn thua ngực... anh; nhứt là ở trên và bên dưới chỉ chỉ có miếng vải nhỏ che? Vả lại, cái dáng ngồi như vậy không phải là dáng "ngồi ngời, quý phái", mà là dáng **NGỒI THỤ THẢ TỰ NHIÊN CỦA NGƯỜI DÂN NAM BỘ** mà thôi! Mình thấy bà nội các con khi ăn trà, xỉa thuốc cũng ngồi dáng đó mà, phải

không? Đồng ý là có nhiều tượng nữ thần Bà La môn, Hindu có khi cũng phơi ngực, nhưng ngực đàn bà khác với ngực đàn ông chớ? Nè, em coi bức tượng "Bà" nè!

Thám hoa đưa hình cho phu nhân coi. Phu nhân nói:

- Cho là nam thần đi, nhưng sao em nhìn mặt Bà thấy y chang người nữ vậy?

- Như nói ở trên, phần đầu tượng không phải nguyên gốc mà được phục chế lại bằng loại đá khác loại đá của thân; mà đã làm sau thì người tạc tượng muốn giống nữ là chuyện bình thường, hơn nữa, sau đó được trang điểm theo dung nhan của người nữ thì làm sao không y chang? Như anh đây mà qua Thái Lan sửa sắc đẹp, thì sắc nước hương trời không cho chừng?

- Sao pho tượng mình đưa em coi thì một chân xếp bằng, một chân dựng đứng lên; còn tượng Bà trên ngai em thấy thì ngồi xếp bằng?

- Mình ơi, "Bà" của em đã được khách thập phương hỉ cúng **HÀNG VẠN** áo đẹp, đắt tiền (mỗi chiếc trị giá cả cây vàng), nên Bà mặc thoải mái hai, ba lớp là thường. Áo lại rộng thùng thình thì làm sao nhìn được hai chân ở vị thế nào? Tuy nhiên, sau này y phục của bà tân thời hơn nên vẫn thấy được dáng ngồi "chân đứng chân nằm". Dù vậy, vì trước Bà người ta để lư hương, lễ vật quá nhiều nên hai chân của Bà bị che khuất, khó nhìn thấy rõ

- Nhưng nếu tượng là Ông, thì cứ thờ Ông; mắc gì phải "chuyển giới" thành Bà?

- "Mẫu hệ" là dấu ấn của tôn giáo nguyên thủy đến nay vẫn hầy còn đọng lại trong tâm thức của người Á đông nói chung, Việt Nam nói riêng. Khát vọng của lưu dân trước bao hiểm họa như bệnh tật, mãnh thú, độc xà, khiến người ta cần một quyền năng vô biên che chở: đó là **THẦN!** Lại nghĩ rằng, trong gia đình, người mẹ thương con hơn, lo lắng con, bênh vực con chu đáo hơn người cha, vì vậy hình tượng người mẹ được tôn sùng hơn.

- Thế người ta giải thích làm sao khi pho tượng lại ở lưng chừng núi? Ai đem để đó ... bắt nơn vậy?

- Cái này thì nhiều tranh cãi, nhưng thuyết đáng tin nhất, là cách đây vào khoảng 5500 năm, mực nước biển cao hơn bây giờ rất nhiều. Núi Sam lúc ấy còn nằm dưới mực nước biển. Những thuyền buôn trao đổi hàng

hóa qua lại từ Ấn Độ - Trung Hoa thường xuyên. Có một (hay nhiều) chiếc đi ngang qua núi Sam (lúc ấy còn nằm dưới mực nước biển) không may bị chìm, hàng hóa, trong đó có "tượng Bà" vướng trên sườn núi Sam. Sau 5000 năm sau, mực nước lại hạ thấp như bây giờ: núi Sam "trồi" lên, mang theo pho "tượng Bà"! Và mãi cho đến cách đây 200 năm, lưu dân mới phát hiện; và cuối cùng Thoại Ngọc Hầu đại nhân mới cho lính mang về vị trí bây giờ!

- Nghe nói Bà linh lắm, như chụp hình không thể thấy Bà được!
- Vậy mà mình cũng tin được sao? Nếu chụp không thấy hình sao trong "Gu Gồ hình ảnh", hình Bà ra hết trơn?
- Mỗi năm hàng triệu người đến viếng, nếu không linh thì ai đi?
- Đó là chuyện tín ngưỡng, không nên nói ở đây. Mình có muốn anh phân tích thì bữa nào làm đĩa mời thiệt "bắt" với kèm lít gụ, anh nói cho nghe.

Phu nhân "xí" một cái dài ngoằn:

- Gụ, gụ, gụ! Tối ngày cứ gụ thì "làm ăn" xong xại gì?

Bỗng ngoài sân có tiếng rao lạnh lót:

- A...i...a...i..... ăn bánh... cam, ho...ong?

Rồi nói với vào:

- Thám hoa ơi! Ăn bánh cam nè!

Thám hoa nói một mình:

- Công nhận cô bánh cam này thương tui thiệt chớ: ngày nào cũng mời tui ăn bánh cam, chớ đâu như...

Nói chưa dứt lời, thì nghe tiếng nghiêng răng trèo trẹo, đồng thời thám hoa thấy hông mình bị nhéo lia lịa:

- Thương nè! Thương nè! "Chớ đâu như" nè! Hu hu!...

Cao thám hoa